

ki mislijo. — Profesor Ivan Grafenauer izda noveliste Glasnikove dobe v dveh zvezkih, ki so že pripravljeni za tisk. — Dr. Fr. Kotnik pa pripravlja Jarnikove pesmi. O Jarniku se je izrazil Prešeren v pismu »čudnemu dihurju« Matiji Čopu iz Celovca 5. februarja 1832: »Ich bin der Meinung, er habe mehr Anlage zur Poesie als zur Philologie.« — Drugi zvezki so še v povojih.

»Hrvatska Prosvjeta.«

Bivša Scholzova Prosvjeta, ki si je pridobila znatnih zaslug zlasti s svojimi prevodi iz tuje književnosti, je že drugič prešla v roke hrv. katoliških književnikov in je sedaj dobila zgornje ime. Lastnina je društva »Kolo hrvatskih književnika«, katero je bilo osnovano 15. majnika preteklega leta in ima sedaj za predsednika dr. Velimira Deželića; list urejuje Petar Grgec. Prva številka govori o svojem programu tako: »Program listu odredjujemo temeljne naše ideje. Svaki suradnik, koji se s našim smjerom slaže, dobro nam došao. Temeljna je naša zadaća, podići što više hrvatsku književničku produkciju i s idejne i s formelne strane. Razvitak mladjih književnika osobito nam leži na srcu, pa ćemo zato primati, bez obzira na dob, sve stvari, u kojima budemo vidjeli odsjev pravoga talenta in valjane umjetnosti. Jedino izborom i usavršivanjem onih elemenata, koji su temelj našem narodnomu zdravlju, moći ćemo da stvorimo umjetnost, koja će biti sposobna, da postane svojinom čitavoga hrvatskoga naroda.«

Še preden je »Kolo hrvatskih književnika« pričelo poslovati, je imelo polemiko s Hrv. Stražo. Ta se je sedaj nekako podelila in list je izšel. Hrvatska Prosvjeta po opremi sicer ne zadovolji nekoliko razvaje- nega človeka (reprodukcije so vseskozi slabe in nesistematično izbrane), toda mnogovrstna je in zelo obsežna (64 velikih strani). Med sodelavci so: Kovačević, Arnold, Šarić, V. Deželić, Lj. Maraković, Rožič, Hranilović, Poljak, Kešuc, Širola, Ivić, Badalić, Rittig, Draga Auer, »Dikik« i. dr.

Medtem ko je Listek dobro urejen, je sprednja stran lista manj zadovoljiva, če jo merimo z merilom, ki ga porabljam pri starih slovstvenih glasilih z utrjeno tradicijo. Pripovedništvo Hrv. Prosvjete se dviga le malo nad višino družinskega lista, ravnotako je pesništvo še precej zaostalo. Toda vpoštevati moramo, da je to šele začetek, da se mora tradicija šele ustvariti. Za enkrat so sodelavci lista še nekoliko preveč disparatni, tudi ni med njimi še mlajše krepke individualnosti, ki bi dajala ostalim sodelavnikom s svojo lepoto silo smer. Med sodelujočimi je najmočnejši talent gotovo Kovačević, ki je začel objavljati svoj roman »Zlotvor«. Upajmo, da se bodo kmalu oglasili mnogi drugi!

Začetki književnega lista so vedno težavni in na Hrvaškem ne najmanj, kjer tiči velika večina javnih delavcev še vedno v svobodomiselni puhloglavosti; toda če bo idealno hotenje, ki žari iz prvega zvezka Hrv. Prosvjete, gorelo trajno z istim čistim plamenom, pojde kljub vsemu. Ako je novemu listu kaj pomagano z dobrimi sveti, bi mu rekli, naj svoj obseg skrči; uredniku bo lažje kvalitativno izbirati in cena — 12 K — bo še vedno prej prenisoka kot previsoka. — Hrv. Prosvjeto vsem toplo priporočamo.

A. G. Matoš.

Hrvaška književnost je izgubila eno svojih najmarkantnejših osebnosti, ko je 17. marca umrl v zagrebški bolnišnici A. G. Matoš, komaj 41 let star. Obolel je vsled raka v grlu in je po treh operacijah izdihnil. Matoš je imel burno življenje za seboj. Bil je nemirnega, samovoljnega značaja; kot gimnazijec je moral zapustiti šolo in se je lotil živinozdravništva na Dunaju, a tudi to kmalu popustil in se posvetil slovstvu. Kot avstrijski vojak je ušel preko Save v Belgrad, kjer se je nekaj časa preživljal z godbo. Toda kmalu se je tudi Srbije naveličal in je potoval po inozemstvu ter se dalje časa mudil v Parizu; slednjč so ga avstrijske oblasti pomilostile, smel se je vrniti in se je nastanil v Zagrebu, kjer je živel od književnosti in francoskega pouka.

Matoš je tip književnika - bohema, brez stalne smeri, strastno se ogrevajočega za ekstreme, brez jasnega naziranja, toda vedno duhovitega, živahnega in zanimivega. Bil je neizprosno kritik, v polemiki nepremagljiv, ker se je boril z vso svojo močjo in tudi vsemi sredstvi. Imel je tedaj malo prijateljev, toda mladina ga je visoko cenila; ni se mogla odtegniti vplivu njegove originalne osebnosti. Matoševo življenje ni bilo tako, da bi se mogel zbrati za veliko, obsežno delo; kar je napisal, so majhne beletristične stvari in kritike ter eseji. Izdal je knjige: Vidici i putevi, Ogledi, Umorne priče, Naši ljudi i krajevi, Iverje, Novo iverje.

Hermann Bahr — konvertit.

Znani dunajski esejist in dramatik H. Bahr je pred kratkim izpovedal katoliško veroizpoved. Rojen leta 1863. v Lincu, je bil sicer versko vzgojen, a so ga Nietzsche, Strindberg in Ibsen izpreobrnil, da je postal popoln brezverec. Njegove duhovite kritike in eseji izdajajo nekritičnega duha, drame in romani pričajo o šibki ustvarjajoči sili. A vendar ima Bahr na sodobno nemško literaturo velik vpliv kot ena najbolj vsestranskih osebnosti, nekaj konglomerat raznih vplivov. Znamenit je postal, ko je leta 1890. za tedanje literarno revolucijo ustvaril izraz »moderna«, ki je postal splošna last. Zadnja leta se je bavil veliko z versko literaturo, dokler ga ni njegov nemirni duh pripeljal v Cerkev. Znanejša njegova dela so: »Die gute Schule«, »Zur Kritik der Moderne«, »Die Mutter«, »Aus der Vorstadt«, »Kritiken«, »Die gelbe Nachtigall«, »Essays«, »Die Rahl«, »Das Konzert«. Dr. Bahr je prijatelj Jugoslovanov.

Iz Ibsenovih pisem.

V veliki nemški izdaji Ibsena¹ se nahaja v desetem zvezku nekaj značilnih pisem za razvoj in pojmovanje njegove umetniške individualnosti. Naj povzamemo nekaj mest.

»Najbistvenejši dobiček mojega potovanja (v Rim) je, da sem vse, kar je estetičnega v meni, pregnal.«

»O Rimu (bil je tedaj še papeški) ni mogoče pisati. Najboljše, to kar nima sebi enakega, mora ostati ne-

¹ Sämmtl. Werke. Hrsg. von Brandes, Elias u. Schlenther. 10 Bde. — 45 Mk. — Fischer, Berlin. — Prim. Gral I. 18 ss.